

Özel sağlık sektöründe hekimlerin çalışma koşulları

2003 yılında uygulanmaya başlanan Sağlıkta Dönüşüm Programı ile birlikte sağlık sektörü piyasaya açılmış, sağlık alanında özel sektör yatırımları hızla artmıştır. 2002 yılında 271 olan özel hastanelerin sayısı, 2016 yılında %109 artışla 565'e yükselmiştir. Buna paralel olarak aynı süre zarfında özel hastanelere müracaat sayısı %1149 artışla 71,2 milyona, yatan hasta sayısı %628, ameliyat sayısı %585 oranında artmıştır. 2016 verilerinde göre Türkiye'de görev yapan yaklaşık 145 bin hekimin %20'si özel sağlık sektöründe çalışmaktadır.

Özel sektör 14 yıllık sürede gelişip güçlenirken, hekimlerin ve tüm sağlık çalışanlarının çalışma koşulları giderek ağırlaşmıştır. Ağır ve yorucu çalışma koşulları, aşırı nöbet yükü, uygun olmayan çalışma ortamları, yeterli izin kullanamama, resmi tatil günlerinde bile çalışmak zorunda kalma, ciro baskısı, iş güvencesinin olmaması özel sağlık kuruluşlarında çalışan hekimlerin sağlığını tehdit etmekte, tükenmelerine neden olmaktadır.

Hekimler özel sağlık kuruluşlarında yoğun bir emek sömürüsü altında düşük ücretle, iş güvencesinden yoksun, sendikasız ve taşeron tipte çalışmaya zorlanmaktadır.

Hekimlerin çalışma biçimleri değişti, hakedişleri azaldı.

Son yıllarda özel sağlık kuruluşlarında aylık sabit ücretlerin, kamuda verilen ücretlerin de altındadır. Hekimlerin emekliliğe yansıyan prim tutarları düşük orandan yatırılmakta, bu da düşük emekli maaşı ve kıdem tazminatı olarak geri dönmektedir.

Özel hastanelerde yaşanan bir diğer sorun ise, ücretlerin zamanında alınamamasıdır. Ücretini aylarca alamayan, biriken alacağını riske atmamak için hastaneden de ayrılamayan ve bir kısır döngü içinde hastanede karşılıksız olarak çalışmak zorunda kalan hekimlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

Özel sağlık kuruluşlarında çalışan hekimler ile işveren arasındaki ilişki ek yasalarla hukuka aykırı olarak değiştirildi. Böylece hizmet akdiyle çalışan hekimler, şirket kurmak zorunda kalarak emeklerini fatura karşılığında hizmet satışı şeklinde hakedişlerini almaya başladılar. Çalışanın tabii olduğu sosyal güvence ve ücret ödeme ilişkisinin değiştirilmesi sonucunda, hekimler sigorta primlerini kendisi yatıran, kendi adına vergi mükellefiyeti olan çalışanlar konumuna, bir başka ifade ile taşeron çalışan konumuna getirildiler. Bu yöntemle hekimler ücretli çalışan veya işçilik haklarından yoksun bırakılmış oldular.

Özel sektörde çalışma koşulları ağırlaştı, çalışma saatleri daha da uzadı

Çalışma koşullarını ağırlaştıran etkenlerin başında çalışma saatlerinin fazlalığı gelmektedir. İş Kanunu'nuna göre haftalık çalışma süresi 45 saat olarak belirlenmiştir. İş Kanunu'nda belirlenmiş olan haftalık çalışma süresinin üzerinde çalışma, fazla çalışma olarak nitelenmiş ve işçinin rızasına bağlanmıştır. Ancak bu rıza ile de yetinilmemiş, söz konusu rızanın çeşitli nedenlerle elde edilebileceği öngörülerek fazla çalışma süresinin toplamının bir yılda 270 saatten fazla olamayacağı hükmü getirilmiştir.

Özel hastanelerde haftalık çalışma saatleri 45 saatin çok üzerindedir. Çoğu hekim çalıştığı hastaneye, mesai saatlerinin dışında, geceleri ve tatil günlerinde ziyaret yapmak için ya da konsültan hekim olarak gitmek zorunda kalmaktadır. Sağlık kuruluşlarının kadro kısıtlaması nedeniyle ya da mali gerekçelerle nöbet hizmetlerine yönelik hekim istihdam etmemeleri, mesai saatleri dışında bu hizmetleri de üstlenen hekimlerin çalışma koşullarını ağırlaştırmaktadır. Hekimler hakediş sistemi üzerinden çalıştıkları özel sağlık kuruluşlarında, çok hasta görerek aldıkları ücreti artırma çabasına girmekte, bu da uzun saatler çalışma anlamına gelmektedir.

Birden fazla özel sağlık kuruluşunda çalışma yasallaştı

Özel hastane sahibinin, zincir hastane veya anlaşmalı olduğu bir başka sağlık kuruluşu ile anlaşarak hekimin ikinci yerde çalışmasını zorunlu kılabilen hukuka aykırı bir kararname çıkmıştır. Bu özel hastane kadrosunda çalışan hekim iradesine bağlı değil çalıştığı hastanenin işverenin kararına bağlı kılınması anlamına gelmektedir.

Özel hastanelerde tatil günleri de çalışma günü haline geldi.

Özel hastanelerde çalışan hekimler istihdam sorunlarının da etkisiyle, çalışanlar tatilleri de kapsayan uzun çalışma sürelerine rıza göstermek zorunda kalmaktadırlar. Bu düzenleme devletin tatil günlerinde poliklinik hizmetlerine SGK tarafından provizyon verilmesiyle bu günleri hekim ve diğer sağlık çalışanları görev başında geçirmektedirler.

Sonuçlar

Sağlığın özel sermayenin kârını artırma alanlarından biri haline gelmesi, sağlık çalışanları için iş yoğunluğu, ücretdüşüklüğü, çalışma saatlerinin uzunluğu, güvencesizlik, esnek çalışma gibi koşulları doğuruyor.

Bu süreçte sağlık hizmetinde karar süreçleri hekimlerden özel sektöre devrediliyor. Özel sermayenin güdümünde sağlık hizmeti almaya gelenler ile sağlık çalışanları arasında özel sektörün belirleyici olmasının, hem sağlık çalışanlarının hem de toplumun sağlığına faydalı olmayacağını düşünüyoruz.

Sosyal güvencesiz, ağır ve yorucu çalışma koşullarının özel sağlık kuruluşlarında çalışan hekimlerin sağlığı için bir risk faktörü olarak mesleki tükenmeye neden olacağı kanısındayız.

Kaynaklar :

Özel sağlık sektöründe çalışma ve ücretlendirme biçimleri Türk Tabipler Birliği, Özel Hekimlik Kolu 2018, İstanbul

Raşit Tükel, Özel sağlık kuruluşlarında hekimlik. <http://www.tipdunyasi.dr.tr/2018/05/ozel-saglik-kuruluslarinda-hekimlik/>